

Collegial-Tidende

for

Danmark og Norge.

Med kongeligt allernaadigst Privilegium.

Nr. 18.

Den 5 Maj 1798.

Offentlige Foranstaltninger.

Ved Rescript af 9 Maj 1794 til da værende Stiftsamtmand og General-Bej-Intendanten over Aggershuus Stift blev det disse beselet, at forfatte, og til kongelig Approbation at indsende en Plan, der skulde vise, hvilke Beje af Almuen enten fra nye af skulde anlægges, eller blot vedligeholdes. Denne Plan skulde grundes paa de af Stiftets tvende Bejimestere gjorte Forslag, og vedkommende Amtmænds indsendte Forestillinger, m. v. Bemældte Stiftsamtmand og General-Bej-Intendant have derefter til Cancelliet indsendt bekræftet Gjenpart af de, i Anledning heraf, holdne Forretninger til Bejvæsenets Fremme i forskjellige Aamter af Stiftet, hvilke Forretninger, tilligemed General-Bejimester Ingiers, under 14 Oct. 1795, forfattede Bej-Inddeling i Aggers Sogn udførligen ere blevne Hs. Majest. foredragne, hvorefter det, i Overeensstemmelse med de

ved

ved berørte Forretninger tagne Beslutninger, og derpaa grundede Forslag, ved Descript af 13 I p il, til nuværende Stiftamtmand og General-Bej-Intendanten over Aggershuus Stift, er fastsat:

- 1) At Bejlstykkerne i Aggers Sogn skulde for Fremtiden saaledes fordeles paa Gaardene, at enhver af samme tillægges saa mange Alen deraf, som ere forholdsmaessige til fulde, halve og øde Gaarde;
- 2) At Fædt og Enebaks Sogners Almue ej kan fritages for at komme Rittedals Almue til Hjælp med 20 § aarligen af hvert Matrikel-Nummer til Bedligeholdelsen af et Bejlstykke paa den bergenske Kongevej over Bjørnaasen;
- 3) At fornavnte tvende Sogners Almue fremdeles skal erlægge 12 § pr. Opsidder til Haffedals Bejens Oparbejdning;
- 4) At Byvejen for Enebaks Almue langs Løngen skal istandsættes saaledes, at den kan tjene Almuen til Nytte ved at transportere sine Fornødenheder fra og til Byen paa Vogn og Kjærre;
- 5) At den af General-Bejmesteren foreslagne Vej fra Melvold og Moe i Sorum, forbi Rhud, Sørfenæs og Hogslund, til den gamle Vej i Skrimstad i Schedsmoe skal anlægges saaledes, som det af General-Bejmesteren er foreslaaet;
- 6) At de Mand af Helands og Urskov Almue, der have lidt Tab paa deres Jordveje, skulde nyde Godtgjørelse;
- 7) At

- 7) At, da Baaler Almue har den største Nytte af Vejen fra Sooner Kirke til Pladsen Pudsset, og samme er dens Byvej, saa skal det forblive ved den engang givne Decision, hvorefter begge Sogner, Sooner og Baaler, sælleds skulle arbejde paa denne Vejs Istandsættelse, og holde samme fremdeles vedlige;
- 8) At Vejene fra Korsegaarden og fra Skydsjordet, begge til Drøbak, skulle ansees som almindelige og Kongeveje, hvorfor Drøbaks Indvaanere (Korserne undtagne) skulle inddeles til fornødent Pligtarbejde i Overeensstemmelse med den engang givne Vej-Instrux;
- 9) At den allerede begyndte Krogkøve Vej over Steenføven forbi Haslum Kirke til Lysager, skal ansees som Kongevej, og oparbejdes af Aker med Østre- og Vestre-Værum's Almue;
- 10) At vedkommende Husejere i Brevig skulle, inden næstkommende Junii Maaned, til Vejens Regulering og Gadernes Udvidelse gjøre de Forandringer, hvilke Vejmesteren har foreslaaet, imod at de derfor nyde de forlangte og billige besundne Godtgjørelser;
- 11) At Landgang-Vejen til Vorskgrund skal anlagges fra Ejdanger Kirke ned under Valler Gaard i en lige Linie til Hase Bro;
- 12) At Broen over Landgang Sund skal foranstaltes opbyggt ved Licitation;
- 13) At Hase Bro, saasnart muligt, skal foranstaltes ved Licitation istandsat.

I øvrigt skal til det danske Cancellie indsendes et Kaart over de nye anlagte og forbedrede Veje i ethvert af Norges Stifter, samt ved hvert Aars Udgang et Kaart over det Vej-Arbejde, der i samme Aar er foretaget, hvilke Kaarter i sin Tid skulle forelægges Hs. Majestæt.

Da Bro- og Havne-, samt Ringe- og Fyrvæsenet er eet af de sikreste Midler til Kjøbstadernes Opkomst, og Havne- og Brovæsenet kunde behøve Forbedring, har Hs. Majest., under 25 April, resolveret:

- 1) At en Havne-Commission skal ansættes for de Kjøbstæder, hvor en saadan endnu ikke er ansat, og at samme skal bestaae af een Øvrigheds-Person og Nogle af Byens Borgere;
- 2) At Regnskaberne for Bro- og Havnevæsenet, samt det øvrige til Sejlsadsens Sikkerhed Fornødne, maa revideres, decideres og quitteres af General-Toldkammeret;
- 3) At det maa overlades bemældte Commission indtil en vis Sum at anvise Betalingen til de fornødne Udgifter;
- 4) at Stiftamtmandene skulle have Overopsynet med disse ansættende Havne-Commissioner.

Paa General-Toldkammerets Forestilling angaaende Estergivelse af Milepengene for Bøndervogne, som ikke have fuldt Læs, har Hs. Majest. under 18 f. M. bevil-

bevilget: at Bøndens og Landmandens Bogne i Danmark, som for Betaling i Penge føre Fragt, der ikke udgjør fuldt Læs, maa fritages for de ved Toldforordningens 378 § paabudne Milepenge. Ligeledes er det fastsat, at Landmænd og Bønder, der ankomme fra en Kjøbstad med fuldt Læs, ej kræves til Ansvar for manglende Milefedler, men alene erlægge Milepengene.

Forgivning.

Ved Rescript til samtlige Stiftamtmand i Norge, under 7 Julii f. A., er det befalet, at de Bekostninger, som i Kjøbstæderne medgaae til Løsgængerens Arrest og Transport, naar de ikke tillige hestes for nogen Forbrydelse, skulde blive uden Byrde for Sagesalbs-Kassen, og enten udredes af Byernes Politie-Kasse, hvor nogen saadan have, og dertil er formuende, eller lignes paa Stiftets Kjøbstæder, i Analogie med de for Danmark udgangne, og ved Forordn. af 5 Apr. 1793 ej ophævede, Anordninger. Paa det der nu i denne Henseende overalt kan forholdes paa een og samme Maade, er det ved Rescript til samtlige Amtmænd, samt Græver og Baroner i Norge, under 27 Apr. sidstleden, anordnet, at forbeholdte Bekostninger paa Løsgængerens Arrest og Transport m. v. skulde herefter paa Landet, ligesom i Kjøbstæderne, blive uden Byrde for Sagesalbs-Kassen, og fordeles paa Amtet iblandt de øvrige Delinquent-Udgifter; dog skal denne Befaling ikke have tilbage-

bagevirkende Kraft i Henseende til de allerede forfaldne Omkostninger af dette Slags, men disse skulle afholdes af Sigt- og Sagesalds-Kassen.

Blandede Efterretninger.

Almuen i Soledals Præstegjæld under Stavanger Amt i Norge har, under 30 Dec. 1796, indgivet Klage over sin Sognepræst, Provst E. A. Bruun, angaaende hans Forhold og adskillige af ham uøvede Misligheder baade i og udenfor Præste-Embedet. Da det ved den Undersøgelses-Commissions Forretning, som, i Anledning af denne Klage, efter Cancelliets Foranstaltning, er holden af Amtmanden over Stavanger Amt og Provsten i Ryfelke, er bragt til Formodning, at adskillige Poster af det førte Klagemaal saavel over Provst Bruun, som over Klokkeren J. Steene, maa være sande, saa har Cancelliet, under 3 Febr., ved Biskoppen over Christiansands Stift, foranstaltet baade Provst Bruun og Klokker Steene suspenderede og tilstalt for de Forseelser, som indeholdes i ovennævnte Forhør.

I Anledning af en Præsts Begring, af sin Præstegaards Hartkorn at bidrage til et Skolehuses Opbyggelse m. v., er der begjert Cancelliets Resolution, om Amtmanden, i dette og slige Tilfælde, hvor nogen Leds-ejer i et Skole-District, det være sig Proprietair, Selv-ejer, Præst eller Degn, som ejer Hartkorn, findes uvillig til at betale det, som ham, efter lovlig Omgang, for-

formeentligen kan tilkomme at svare til Skolehusets Opbyggelse og Vedligeholdelse, maa, paa Skolepatronens eller største Lødsejers Forlangende, foranstalte det Nødvendige inddrevet ved Execution efter Forordn. af 30 Jan. 1793. Cancelliet har derpaa under 9 Marts tilfrevet Stiftamtmanden og Biskoppen over Aalborg Stift, at ligesom man ansaae det tvivlsomt, om i Almindelighed af frit Hartkorn kan fordrøes Bidrag til Skolehusenes Opbyggelse og Vedligeholdelse, da den ved Skoleforordningen af 23 Jan. 1739 paabudne Vigning paa Hovedgaardes og Præstegaardes Hartkorn m. v. ved Forordn. af 29 April 1740 § 6 er ophævet, saa fandt man, for saavidt der i denne Sag er Spørgsmaal, om af Præstegaardes frie Hartkorn skulle udredes deslige Bidrag, at samme ikke meer, end andet frit Hartkorn, kan bebyrdes dermed; for saavidt derimod Spørgsmaalet angaaer, paa hvilken Maade det, som Vedkommende virkeligen bør erlægge til Skolehusenes Opbyggelse og Vedligeholdelse, i Mangel af mindelig Betaling, skal inddrives, da bliver den, ved Forordn. af 30 Jan. 1793 bestemte, Inddrivelses-Maade i dette Tilfælde at anvende.

Da i een af de norske Stifts Overretter er opstillet det Spørgsmaal, om den Rættens ordentlige Assessor, som i Justitiarii lovlige Forsald besørger dennes Forretninger, tillige tilkommer hans Plads, da Forordn. af

11 Aug. f. A. ellers har givet Præsidenten i Raadstue-Retten Sæde næstefter den virkelige Justitiarius, har Cancelliet, under 21 Apr., tilmældt vedkommende Stiftamtmand, at, da Justitiarii Forretninger af den i hans Sted Mødende meget bekvemmeligen kunne besørges paa den Sidstes sædvanlige Plads, som er nedenfor Præsidentens i Raadstueretten, saa, for deels at hindre, at intet af Rettens Medlemmer i sit Præsidium skal fornærmes, deels og for at forekomme Uenighed iblandt Mænd, imellem hvilke god Forstaaelse er højst fornøden, bør enhver af Rettens Tilforordnede beholde sit sædvanlige Sæde i Justitiarii Graværelse, og i saa Fald lade hans Plads staae aaben.

I Anledning af indkommen Forespørgsel har Cancelliet under f. D. tilmældt Biskoppen over Sjællands Stift, deels at alle Militaires Brudevielse, efter Rescriptet af 1 Aug. 1781, tilkommer Garnisons-Præsterne, og at det ved en Auditeurs Vielse af anden Præst Garnisons-Præsten og Kirkens Betjente voldte Tab vil blive at godtgjøre *); og deels at Officier-Døttre, som opholde sig i Kjøbenhavn, men hvis Forældre ere fraværende, skulde herefter, som hidindtil, vies af den
Præst,

*) Denne Auditeur tiltroede sig Ret til at lade sig vie af anden Præst, paa Grund af, at bemældte Rescript udtrykker sig saaledes, at Officierer maa af Garnisonspræsterne lade sig copulere.

Præst, i hvis Sogn de ere, efterdi de, i andre præstelige Forretninger, saasom Confirmation og Altergang, ikke henhøre til Garnisons-Kirken.

For noget siden blev et Liig begravet i Næstved, hvorved af Skolen blev sjunget uden Ringning med Kirkeklokkerne; da dette deels var noget usædvanligt der paa Stedet, deels medførte Tab for Kirken, saa fandt Bedkommende det pligtmæssigt, derom at gjøre Indberetning til Stiftet, som igjen forlangte Cancelliets Resolution til Regel i lignende Tilfælde. Dette Collegium har derpaa, under 28 April sidstleden, tilskrevet Biskoppen over Sjælands Stift, at det bør staae Bedkommende frit for, at begjære og faae Begravelsen med, eller uden, Sang og Klokker, eller og hver for sig, ligesom de ønske, og at Jordspaakastelse, i intet af disse Tilfælde, bør dem negtes.

I Skrivelse til Cancelliet har Sørenskriver Budde paa Kongsvinger opkastet det Spørgsmaal: om en Skifteforvalter tilkommer Recognition i et Stervbo, hvor den Afsøde har efterladt sig umyndige Børn, naar disse have erholdt Bevilling at være myndige under Curators Tilsyn? Dette Spørgsmaal har Cancelliet ved Skrivelse til Amtmanden over Hedemarken af 28 Apr. sidstleden besvaret saaledes: at Skifteforvalteren tilkommer, i det omhandlede Tilfælde, ingen Recognition.

I Anledning af en fra en Amtmand i Norge indkommen Forestilling, i hvilken han har besvaret sig over: at en Sorensfriver ej har villet aflevere de hos ham endnu beroende Embeds-Protocoller, som burde indsendes til Amts-Archivet, og i den Henseende forlangt Cancelliets Bistand, har dette Collegium under 28 April tilmædt vedkommende Amtmand, at han, saavidt man skjønner, ikke trænger til Cancelliets Bistand i Tilfælde, som nærværende. Det paaligger Amtmanden, at have Indseende med de subordinerede Embedsmænd, og at eftersee deres Archiver og Protocoller; saa ofte, han finder det for godt, kan han altsaa derom anstille Undersøgelse, og derved selv sætte sig i Besiddelse af det, han forlanger, uden at bindes til de Lovenes Formaliteter, som gjælde i private Eger imellem Mand og Mand. Skulde nogen Embedsmand, under saadanne Omstændigheder, modsætte sig vedkommende Øvrigheds Befalinger, da først vilde det være Tid, at andrage Sagen for Cancelliet; thi da fandt et virkeligt Factum Sted, som kunde tages under Overvejselse og videre Foranstaltning.

Færrige Contoir-Chef i det kongelige Generallitets- og Commissariats-Collegio, Etatsraad N. Dalsgaard, som, den 29 April sidstleden her i Staden ved Døden er afgangen, har, ved sit den 28 næstforhen, i Følge den ham allernaadigst forundte Facultas testandi, oprettede

Testa.

Testament, fastsat, at af al hans Formue skal hans meest trængende Medmennesker nyde godt, og derfor bestemt følgende:

- 1) Til det almindelige Fattigvæsen i Kjøbenhavn skal in originali indleveres de af ham selv optegnede Obligationer, til Beløb Capital 50,200 Rdlr., hvormed skal følge al den Rente, som paa disse Obligationer er forfalden til hans Dødsdag, hvorimod det Fattigvæsen er paalagt at udrede noget over 400 Rd. aarligen i Pensioner, hvilke ophøre ved fem Pensionisters Død, samt til hans Tjenestepige, naar hun gifter sig, 1000 Rdlr.
- 2) Til Landhuusholdnings-Selskabet i Kjøbenhavn 2,000 Rdlr., hvoraf Renterne aarligen skulle anvendes til Præmier blandt Bondestanden, for Agerdyrknings- og Hauge-Flid.
- 3) Til Garnisons-Kirkens Fattigskoler i Kjøbenhavn 2,000 Rdlr., hvoraf Renterne skulle anvendes til Skolebørnenes Bedste.
- 4) Frederiks Hospital her i Staden, skal, som Universal-Arving, have alt hvad han, efterat forestaaende Legater, samt Skiftets og Begravelsens Omkostninger ere fradragne, i øvrigt efterlader sig, hvorfor, i Hospitalet, skal oprettes saa mange Senge, som efter Stiftelsens Indretning, i Forhold til Renterne, see kan.

I øvrigt er det overladt til disse Stiftelsers Directioner eller Bestyrere, at anvende Kenterne af enhver Stiftelses Capital, (som stedse skal kaldes det dalsgaardske Legatum) paa den Maade, som de finde nyttigst og gavnligst, i Hensigt til enhver Stiftelses Indretning, hvorhos det er enhver af Directionerne paalagt, aarliggen at indsende til det danske Cancellie et kort Regnskab, hvoraf kan sees, hvor enhver Stiftelses Capitaler ere bestaaende, og hvortil Kenterne, i Overeensstemmelse med Dispositionen, ere anvendte, ligesom det og er paalagt Executores testamenti, Banco-Commissair Damfier og Politirets-Assessor Müller, naar Skiftet er sluttet, at indsende til Cancelliet en fuldstændig Extract af deres holdne Forretning, hvoraf der kan sees hvad Stervboets hele Formue har været, og hvorledes samme, efter Dispositionen, er udbetalt. Af foranførte Testament have Executorerne indsendt en bekræftet Gjenpart til Cancelliet.

Fra en Amtmand i Norge er indkommen Forespørgsel: om Sorenskrivernes Regninger, i Henseende til Rejse-Omkostninger til Maanedstingene, maa betales efter deres eget Angivende, naar Amtet ellers intet urigtigt finder deri, for saavidt Rejsens Længde vedkommer, eller om disse Embedsmænd til de overordentlige Ting Rejser kunne tilstaaes Skyds paa et vist bestemt Antal Heste? Cancelliet har i denne Anledning,

under

under 5 Maj, tilskrevet samtlige Stiftamtmand, Amtmand, Graver og Baronet i Norge, at Sørenskriverne ikkun skulle godtgjøres Skyds for to Heste paa Rejser til eller fra Maanedstingene.

I Anledning af en Forbryders Oversættelse fra Blaataarn til Forbedrings-Huset bleve Frederiksberg Byes Huusmand tilfagte at gjøre Bagthold, hvortil Amtets Huusmand, efter Rescriptet af 21 Dec. 1775, ere forpligtede; da de ikke desto mindre udebleve, saa foraarsagede dette, at Amtmanden over Kjøbenhavns Amt indgik til det danske Cancellie med en Forespørgsel om, hvorledes der skulle forholdes med Amtets Huusmand, naar de, uagtet Tilfælde, udeblive fra det befalede Bagthold over Forbrydere? Herpaa har dette Collegium, ved Skrivelse af Dags Dato, tilkjendegivet bemældte Amtmand: at de fornødne Folk skulle, i det omspurgte Tilfælde, lejes til Bagthold i de Udeblevnes Sted, og disse være pligtige at betale, hvad saadant maatte koste, samt ligesaa meget i Mølet til vedkommende Sogns Fattige; ligesom og, at Frederiksberg Byes Huusmand, ikke mere, end andre Huusmand, bør fritages for Bagthold over Forbrydere.

Den besværlige og tildeels, saavel for Standen, som dens Personale, ydmygende Maade, paa hvilken
Kjøb.

Kjøbstæd-Gesjtligheden mængstedes i Riget hidtil har oppebaaret den lovlige Indtægt, som under Navn af Præstepenge hjemles den i Lovens 2 — 12 — 5, har bevaret Sognepræsten, den residerende Capellan, Chordegnen og Klokkeren ved Frue Kirke i Aalborg til at anholde om, at den dera tillagte Løn maatte lignedes paa Sognet, og leveres dem gjennem Magistraten eller Kirkeværgen, efterat den ved tvende Borgere var indkrævet. Da Cancelliet herover havde modtaget Stifts-Ovrighedens Erklæring, der tildeels grundede sig paa, hvad Stedets Magistrat i denne Anledning havde ytret, har ovennævnte Collegium, under Dags Dato, tilskrevet Stiftamtmanden og Biskoppen over Aalborg Stift, at Menighedens Lemmer for Eftertiden skulle i en autoriseret Protocol, indskrive sig til en frivillig Gave, der aarligen skal betales til Præstelen i tvende Terminer; og skal Klokkeren eller Graveren, efter ovennævnte Bog, indsamle Lønnen paa Gesjtlighedens Begne.

Ledige Embeder.

Under det danske Cancellie: Indvigens residerende Capellanie i Bergens Stift, 150 Rdlr.; Præst-lov og Solberg Sognefald i Sjælland, 360 Rdlr.; Byfoged- og Bysskriver-Embedet i Strømsøe under Aggershuus Stift; og Byfoged-Embedet i Nyborg.

Besør-

Befordringer.

Under det danske Cancellie: Den 27 April er Cand. J. U. H. Grundvig confirmeret at være Præst ved de danske Etablissementer paa Kysten Guinea.

Under det tydske Cancellie: Den 27 April er hidtil værende Raadmand i Cremppe, J. E. Seidel, confirmeret at være Borgemeester sammesteds.

Under Generalitetet: Den 27 April er Fændrik v. Lambs befikket til virkelig Second-Lieutenant i det søndensjeldske Infanterie-Regiment, samt Fændrikkerne à la suite v. Gruner af det nordensjeldske, og v. Selmer af det søndensjeldske, Regiment udnævnte til virkelige Fændrikker i sidstnævnte Regiment. Ligeledes er ved sjælandske Infanterie-Regiment den characteriserede Prem. Lieut. v. Hammond udnævnt til virkelig Premier-Lieutenant, characteriseret Sec. Lieut. v. Rotwitt til virkelig Second-Lieutenant, og Corporal af Livgarden til Fods v. Krogh til virkelig Fændrik i bemældte Regiment, samt ved det syenske Infanterie-Regiment Fændrik v. Mørck til Second-Lieutenant.

Under Rentekammeret: Den 18 April er Fuldmægtig D. Nielsen ved bemældte Kammer udnævnt til Amtsforvalter i Amtet Rethwisch istedetfor den, efter Ansøgning, i Naade affsedigede Auditeur Eusemihl, og Cand. jur. C. H. Weigerich til Fuldmægtig i det andet hollandske

steenske Contoir under Rentekammeret. Under f. D. er Amtsforvalteren i Vesteramtet Hadersleben, Th. Lorenzen, beskikket tillige til Huusfoged sammesteds i den i Naade afskedigede Huusfoged Duhens Sted. Den 27 f. M. er Kammerherre og Deputeret i det vestindiske guineiske Rente- og General-Toldkammer P. Rosenørn udnævnt til Stiftamtmand over Syens Stift og Amtmand over Odense, Dalum, Ruggaards og St. Knuds Amter istedetfor den fra disse Embeder i Naade entledigede Kammerherre v. Buchwald. Den 2 Maj er Landmaaler ved den geographiske Landmaaling, J. Johnsen, udnævnt til Charte-Desseinateur ved Rentekammeret.

Under General-Toldkammeret: Den 25 April er Volontairen i bemældte Kammer, J. B. v. Westen, beskikket til Consumtions-Forvalter i Logstør.

Under Kjøbenhavns Magistrat: Den 30 April er D. J. Olsen beskikket til Bogholder ved Mattes Renovations-Contoiret istedetfor den afdøde Bogholder Hansen.

Af denne Tidende udgives ugentligen eet Nummer, der forsendes med de ridende Poster til Norge, de danske Provindser og Hertugdømmene.